

Förslag på användningsområden för flaskhalsinkomster

Generellt

Energimarknadsinspektionen (Ei) välkomnar fram till och med den 15 mars förslag på potentiella användningsområden för flaskhalsinkomster. Arbetet ingår i Ei:s regeringsuppdrag som handlar om att redogöra för nuvarande regelverk och analysera om det finns andra samhällsekonomiskt effektiva sätt att använda flaskhalsinkomsterna än vad nuvarande regelverk medger.

Ei har valt att avgränsa analysen till samhällsekonomiskt effektiva åtgärder som kan påverka elnätets kapacitet i Sverige och minska kapacitetsbegränsningarna mellan elområden. Ei avser att undersöka om det finns åtgärder som inte tidigare använts, men som ryms inom dagens regelverk, såväl som åtgärder som ligger utanför dagens regelverk.

SKGS beklagar att Ei valt att avgränsa analysen till åtgärder som kan påverka elnätets kapacitet i Sverige och minska kapacitetsbegränsningarna mellan elområden. SKGS kommer även att ge förslag på åtgärder som kan kompensera för effekter av kapacitetsbegränsningarna mellan elområden.

SKGS har under lång tid förespråkade att de flaskhalsinkomster som inte kan användas för investeringar i elnätet i närtid istället används för andra åtgärder som kan avhjälpa flaskhalsar eller kompensera för effekterna av flaskhalsarna. Exempelvis skrev SKGS i sitt [remissyttrande](#) från SKGS om utkast till förordning om en kapacitetsmekanism för elmarknaden.

Regeringen bör verka för att ändra regelverket för hur flaskhalsinkomster får användas i elmarknadsförordningen så att dessa till exempel kan användas för att finansiera en strategisk reserv och andra investeringar i planerbar produktion som kan användas för att kompensera för de interna flaskhalsar som tar lång tid att bygga bort.

Det är av yttersta vikt att flaskhalsinkomster kommer marknadens aktörer till del inom en rimlig tid från det att de uppstod. Annars finns det risk att de aktörer som bidragit till flaskhalsinkomsterna inte får ta del av dem. De flaskhalsinkomster som inte kan allokeras till investeringar i närtid bör därför användas för andra åtgärder som kan öka överföringsförmågan i eller kompensera för bristen på överföringsförmåga.

Skilj på interna och externa flaskhalsinkomster.

När regelverket för användningen av flaskhalsinkomster sattes upp förutsåg inte lagstiftaren att dessa skulle kunna generera mångdubbelt så stora inkomster som det var möjligt att investera i närtid. Regelverket syftade till att stamnätsoperatörer inte skulle ha ekonomiska incitament att avstå ifrån att åtgärda flaskhalsar mellan medlemsländer men förutsåg inte att det kunde uppstå stora inkomster från interna flaskhalsar. Regelverket behöver därför ses över så att de medel som inte kan användas för att öka kapaciteten inom de närmaste åren kan komma elmarknadens aktörer inom en rimlig tid.

I regelverket bör det skiljas på hur inkomster från interna flaskhalsar och inkomster från flaskhalsar över landsgränser hanteras. Länder som valt att hantera interna flaskhalsar med en uppdelning i elområden, delvis med syfte att öka kapaciteten på förbindelser till andra länder, ska inte straffas för detta genom att interna flaskhalsinkomster låses in under långa perioder. Inkomster från interna flaskhalsar bör kunna användas betydligt mer fritt, medan det kan finnas anledning till en mer restriktiv användning av inkomster från flaskhalsar över landsgränser.

Ett liberalare regelverk för användning av interna flaskhalsinkomster skulle kunna ge incitament till andra länder att i större utsträckning hantera interna flaskhalsar med hjälp av elområden om de kan använda dessa inkomster för att kompensera aktörer som drabbas av en uppdelning i elområden. Det ger också större legitimitet åt elområden i de länder som valt att införa dessa om de interna flaskhalsinkomsterna kan användas för att kompensera för de negativa effekterna.

Nedan förslag på användningsområden för flaskhalsinkomster.

Bidra till att produktion i underskottsområden kommer på plats

Ett sätt att minska prisskillnaden mellan elområden är att öka elproduktionen i underskottsområdet. Det leder till en minskning av prisskillnaden och i vissa fall kan det även leda till en ökad överföringskapacitet över närliggande flaskhals. Exempel kan vara att använda flaskhalsinkomster för att:

- Finansiera anslutning av havsbaserad vindkraft i södra Sverige.
 - Ökad andel havsbaserad vind i södra Sverige skulle minska prisskillnaden samt minska behovet av kapacitet mellan södra och norra Sverige.
- Finansiera CfD för havsbaserad vindkraft och kärnkraft.
 - Ökad andel havsbaserad vind i södra Sverige skulle minska prisskillnaden samt minska behovet av kapacitet mellan södra och norra Sverige.
 - Ökad andel kärnkraft i södra Sverige skulle minska prisskillnaden samt minska behovet av kapacitet mellan södra och norra Sverige.
- Finansiera en strategisk reserv.
 - Detta kan motiveras av att behovet av en strategisk reserv i södra Sverige delvis beror på begränsningar i kapaciteten mellan norra och södra Sverige (den strategiska reserven handlas endast upp i SE3 och SE4). I dagsläget är det endast aktörer i SE3 och SE4 som finansierar den strategiska reserven.
- Finansiera kapacitetsåtgärder.
 - Detta kan motiveras med att kapacitetsåtgärder används för att hantera interna flaskhalsar som tar lång tid att bygga bort. Kapacitetsåtgärder kan förutom att möjliggöra en snabbare anslutning till elnätet även minska behovet av en strategisk reserv.
- Finansiera annan planerbar produktion, till exempel gasturbiner, eller energilager som kan bidra till att hantera flaskhalsar.
 - Rätt placerade kan gasturbiner och energilager avhjälpa flaskhalsar. Gasturbiner skulle även kunna ingå i en utökad strategisk reserv eller kapacitetsåtgärd.

Öka kapaciteten intra-dag

Sedan införandet av flödesbaserad kapacitetsberäkning har kapaciteten på intra-dag minskat drastiskt. För att hantera effekterna av otillräcklig överföringsförmåga kan flaskhalsinkomster användas.

- Finansiera mothandel för att säkerställa överföringskapacitet för intra-daghandel mellan elområden.

Kompensera för bristande kapacitet i balansmarknaden

På grund av att det finns flaskhalsar mellan elområden kan obalanskostnaden bli hög, särskilt i SE3 och SE4 där det inte finns tillräckliga reglerresurser. För att hantera effekterna av otillräcklig överföringsförmåga kan flaskhalsinkomster användas för att:

- Finansiera socialiserade kostnader vid införandet av ett pristak för obalanskostnader.
 - Idag använda flaskhalsinkomster för att sänka transmissionsnätstariffen. På samma sätt skulle de kunna användas för att finansiera ett pristak på obalanskostnaden. Ett pristak på t.ex. 1000 EUR/MWh skulle fortfarande ge starka incitament att vara i balans, men minskar risken för att höga obalanskostnader för elanvändare och producenter leder till finansiella risker som inte går att hantera.
- Finansiera stöd till balanseringsresurser i områden med brist på balanseringsresurser.
- Finansiera mothandel för att säkerställa överföringskapacitet för balansering mellan elområden.

Stärk industrins konkurrenskraft

Flaskhalsinkomster från interna flaskhalsar bör kunna användas för att stärka industrins konkurrenskraft genom att finansiera olika stödåtgärder som ryms inom EU-regelverket.

- Finansiera kompensation för indirekta kostnader (utsläppsrättssystemets påverkan på elpriset)
- Finansiera stöd genom CISAF
- Finansiera Carbon Contracts for difference (CCfD)